

Obamas svære efterår

Michael Ehrenreich

Som præsidentkandidat kunne Barack Obama begejstre og få vælgerne med sig. Udfaldet af slaget om sundhedsreformen vil vise, hvorvidt præsident Obama kan omsætte valgsejren til den nødvendige politiske autoritet for at sætte sin vilje igennem over for Kongressen

I den amerikanske hovedstad Washington handler alting om politik og det politiske håndværk. Alle øvrige former for arbejde er i en større sammenhæng at betragte som rene støttefunktioner til hovedbeskæftigelsen, og den udøves døgnet rundt og året rundt. Også om søndagen.

Søndag formiddag bringer de landsdækkende tv-kanaler hver deres interviewprogram, hvor førende politikere, embedsmænd, journalister og lobbyister og andre repræsentanter for hovedstadens herskende klasse interviewes og analyserer aktuelle emner.

Nogle af programmerne har kørt i mange år og har opnået ikonstatus. Det samme gælder flere af værterne. Da den meget respekterede Tim Russert fra NBC-programmet *Meet the Press* døde pludseligt sidste år,

blev det anset for en national nyhed. Og spekulationerne om hans efterfølger var genstand for intens opmærksomhed.

På grund af aktualiteten og de højtprofilerede gæster har udsendelserne en meget stærk gennemslagskraft i det amerikanske mediebillede og dermed på den politiske proces. Også tidspunktet spiller en rolle. På nyhedsfattige søndage leverer programmerne værdifuldt råmateriale til den journalistiske fødekæde.

Søndag den 20. september adskilte sig markant fra alle tidligere. Dagen blev hurtigt kendt som *the president's talk show grand slam*, fordi én og samme person, nemlig præsident Barack Obama, stillede op til interviews på både ABC, CBS, NBC, CNN og Univision. Kun Fox News måtte

se sig selv stillet uden for det gode selskab, fordi han nægtede at møde op til forventet afklapsning på den højresnoede tv-station.

I de fem interviews, der var optaget på forhånd, så de kunne vises samme formiddag, argumenterede Obama igen for sin sundhedsreform, og der var god brug for argumenterne. Sagen har udviklet sig til et stort problem efter præsidentens første succesrige måneder ved magten.

Siden indsættelsen den 20. januar har Obama ellers på flere områder leveret varen. Faren for en økonomisk depression er øjensynligt afværget, og USA's økonomi viser tegn på at være i bedring, efter at præsidenten i foråret fik vedtaget og implementeret en rekordstor økonomisk hjælpepakke.

Hans første nominering til Højesteret gik glat igennem Senatet med det resultat, at den første dommer fra USA's spansktalende mindretal nu har sæde i landets øverste domstol.

Udenrigspolitisk er USA's image forbedret i kølvandet på de hårde år under præsident Bush. Det viser en række internationale meningsmålinger, efter at Obama meget målrettet har arbejdet på at åbne USA over for omverdenen og signalere en ny udenrigspolitik kurs.

Dels besluttede han at lukke fangelejren på Guantanamo og forbød anvendelsen af tortur under fangeafhøringer. Dels brugte han i en stri-

be store taler i Prag, Cairo, Accra og ved FN's Generalforsamling sine rige retoriske evner og sin betydelige internationale popularitet til at forsøge at få den globale opinion med sig.

I forhold til Iran og bestræbelserne på at bremse landets udvikling af atomvåben opnåede Obama et vigtigt delresultat, da Rusland antydede vilje til at stramme sanktionerne mod regimet i Teheran – tilsyneladende som en modydelse for USA's udspil om at bremse opstilling af et missilskjold i Europa.

Bekymringer

Men der er også bekymring for konsekvenserne af hans politik på en række områder. Det offentlige pengeforbrug i forbindelse med hjælpepakken og flere andre indgreb for at få økonomien på ret køl har udløst et finansieringsbehov, der vil nødvendiggøre offentlig låntagning i massiv skala i det kommende årti.

Specielt dette punkt har alarmet den konservative fløj i det demokratiske parti. Flere af præsidentens partifæller frygter, at de offentlige underskud skal udvikle sig ukontrollabelt, og at de selv vil blive draget til regnskab af vælgerne ved de kommende midtvejsvalg til Kongressen i efteråret 2010.

Bekymringerne har fået konsekvenser for Obamas forslag til en energi- og klimalov. Begge dele risikerer at blive bremset i Kongressen,

og det var i eftersommeren én af forklaringerne på, at USA ikke lænere fremstod så offensiv under forberedelserne til den globale klimakonference i København til december.

På den udenrigspolitiske front var krigen i Afghanistan på tidspunktet for denne artikels færdiggørelse ved at udvikle sig til at blive et indenrigspolitisk problem for Obama.

Efter at han foretog de første indledende skridt til at afslutte USA's militære engagement i Irak og indfrie valglofterne om at styrke indsatsen i Afghanistan, udviklede krigen i løbet af sommeren sig på den amerikanske politiske scene mere og mere til at blive 'Obamas felttog'. Men resultaterne ved fronterne var ikke overbevisende.

I en fortrolig indberetning til forsvarsministeriet Pentagon skrev den amerikanske hærledelse i Afghanistan ligeud, at uden indsættelse af flere amerikanske tropper ud over de i forvejen udstationerede 68.000 mand ville felttoget sandsynligvis føre USA og resten af NATO ud i et militært nederlag.

Vurderingen blev fremsat, mens modstanden mod krigen var voksende i det demokratiske parti. Der var bekymring for, at den overordnede strategi om gradvist at overlade krigsindsatsen mod Taleban og sikkerheden i Afghanistan til lokale enheder ikke kan bære, og at USA derfor risikerer at hænge fast i et mangeårigt 'Vietnam-lignende' engagement

uden udsigt til en værdig afslutning.

Det var således ved udgangen af september tydeligt i USA, at hvedebrødsdagene for Obama var forbi og erstattet af et betydeligt mere realistisk syn på præsidenten, hans politik og hans muligheder for at få den gennemført. Dette er langt fra unormalt i løbet af nye præsidenters første tolv måneder ved magten. Men i lyset af den tidligere Illinois-senators ekstremt positive opinionstal i forbindelse med indsættelsen var faldet fra tinderne alligevel bemærkelsesværdigt.

Da Kongressen vendte tilbage fra sommerferie ved udgangen af august, var hans opinionstal nede på niveau med hans umiddelbare forgængere på tilsvarende tidspunkter i embedsperioden, herunder den så forkætrede George W. Bush.

Sundhedsreformen

Uden at forklejne alvoren af de øvrige sager på Obamas omfangsrige dagsorden var der mange tegn på, at sundhedsreformen ville udvikle sig til den politisk afgørende prøvesag for første del af embedsperioden frem til midtvejsvalget. Der er derfor god grund til at dykke ned i denne *case* – som det hedder på moderne nudansk – for at vurdere præsidentens måde at føre politik på.

En sundhedsreform var Obamas vigtigste løfte under valgkampen, selvom sporene fra hans forgængere skræmte. Talrige præsidenter, først

og fremmest demokrater, men også enkelte republikanere, bl.a. Richard Nixon, har forsøgt at skabe orden i de komplekse forhold omkring finansieringen af sundhedsydelser.

Finansieringen er i USA hovedsageligt privat. Kun de ældre og de meget fattige er omfattet af offentlige ordninger. Resten er henvist til private forsikringer, ført og fremmest knyttet til arbejdspladsen. Men 47 millioner – svarende til en sjettedel af befolkningen – er helt uden forsikring, hvilket i tilfælde af alvorlig sygdom kan indebære privatøkonomisk ruin.

Er man rig eller tilhører den øvre del af middelklassen, har man i kraft af dyre, men gode forsikringer adgang til et sundhedssystem i verdensklasse, hvor ikke mindst behandlingstiden kan gøre danske ventelistepatienter grønne af misundelse. Tilhører man den nedre del af middelklassen, er problemerne anderledes følelige, fordi priserne på forsikringer er hastigt stigende. Pådrager man sig desuden en kronisk sygdom, bliver problemet dobbelt, fordi den enkeltes forsikringspræmie stiger endnu mere. Man bliver et dårligere liv, og taksten bliver derefter.

På grund af den måde, forsikringsordningerne er skruet sammen på, er der meget spild i systemet. Forsikringsselskaberne skal naturligt nok tjene penge, men det betyder, at der er meget kontrol og mange formularer, der skal udfyldes for selv mindre

behandlinger. Forebyggende behandling nedprioriteres, og megen behandling foregår på dyre skadestuer. Alt i alt er USA det land i verden, der bruger suverænt mest pr. indbygger på sundhedsydelser.

Der er altså store privatøkonomiske og nationaløkonomiske problemer ved det nuværende system, hvortil kommer den manglende retfærdighed ved, at en sjettedel af befolkningen i sundhedsfinansiell forstand er overladt til sig selv. Derfor var der ingen vej udenom for præsidentkandidat Obama om at spille ud, hvis han for alvor skulle fremstå som reformpolitiker. Som præsident fulgte han da også hurtigt op med et forslag allerede i foråret.

Obamas fejltagelse

Han var meget omhyggelig med ikke at begå daværende førstedame, senere præsidentkandidat og nuværende udenrigsminister Hillary Clintons fejltagelse fra begyndelsen af 1990'erne. I spidsen for et ekspertudvalg udarbejdede hun dengang det berømte og siden berygtede reformforslag på 1.342 sider, der var så indviklet, at kun de færreste kunne overskue det. Hvad værre var, blev demokratiske kongrespolitikere koblet helt ud af processen, så da modangrebet kom fra de stærke grupper, der havde store interesser på spil, først og fremmest forsikringsbranchen og lægerne, og bekymringen for konsekvenserne steg

blandt vælgerne, nægtede hendes partifæller i Kongressen at støtte forslaget.

Obama valgte en anden vej. Han udarbejdede en kort liste med nogle overordnede principper for en reform og lod Kongressens udvalg om at tage sig af enkelthederne. Hvorefter han stort set trak sig tilbage fra scenen på dette område. Men det viste sig senere at være en stor fejltagelse.

Det foreløbige resultat af Kongressens arbejde blev ikke ét, men en håndfuld forskellige forslag, og efterhånden som de blev sat til offentlig diskussion, mistede præsident Obama, der ellers var blevet anset for en sand mester i politisk kommunikation, kontrollen med debatten.

Bedre blev det ikke af, at tidsfaktoren spillede ham et puds. Han satse oprindeligt på at få en reform vedtaget inden udgangen af juli, hvor Kongressen skulle på sommerferie. Da det mislykkedes, troede hans rådgivere – noget naivt, må man sige – at debatten kunne nulstilles indtil starten på den nye politiske sæson fra 1. september. Men sådan fungerer virkeligheden ikke og specielt ikke på et så omfattende og kontroversielt område som sundhedsvæsenet, hvor millioner af mennesker har meget på spil.

Da debatten tog fart, blev der gået til stålet, ikke mindst blandt Obamas modstandere i det republikanske parti, som meget rigtigt øjnede en chance for at tildele den populære

præsident et stort nederlag. Republikanererne blev hjulpet af, at det på grund af emnets kompleksitet og de forskellige forslag fra kongresudvalgene lykkedes – ganske som i begyndelsen af 1990'erne – at skabe usikkerhed om reformens konsekvenser for den enkelte vælger.

Som så ofte før blev debatten kendetegnet ved horrible overdrivelser og deciderede usandheder. Obama blev bl.a. beskyldt for at ville indføre såkaldte 'dødspaneler', der skulle bestemme, hvordan folk skal dø, og for at indføre 'kommunistiske tilstande' i kraft af et stærkere offentligt element i sygesikringen i konkurrence med private ordninger.

Denne del af kritikken havde intet på sig. Men den spillede på amerikanernes instinktive modvilje mod statsmagten, og det er uigendriveligt, at der både i Obamas valgløfter og hans førnævnte overordnede principper for en reform, der blev sendt til Kongressen, indgik oprettelsen af en såkaldt 'offentlig mulighed', det vil sige en offentlig forsikringsordning med det formål at bringe dækning til de 47 millioner uforsikrede.

Den ideologiske risiko ved at køre frem med denne del af reformforslaget blev tydeligvis undervurderet af Det Hvide Hus. Fra republikansk side blev udspillet kædet sammen med den gældsfinansierede hjælpepakke for at bekæmpe recessionen, og der blev tegnet et billede af en præsident, der ville 'socialdemokra-

tisere' USA efter europæisk mønster.

Tabte terræn

Lagt sammen med den generelle usikkerhed om reformens konsekvenser, herunder frygten for, at reformen blot ville udløse større forsikringspræmier, kunne præsidentens medarbejdere i løbet af sommeren konstatere, at Obamas tabte terræn i meningsmålingerne. Mest alvorligt mistede han opbakning blandt de midtervælgere, der var nøglen til hans valgsejr.

Han var med andre ord presset i defensiven, og for at genvinde initiativet gik han i begyndelsen af september på talerstolen for at tale til medlemmerne af begge Kongressens kamre. Dette gør præsidenter meget sjældent ud over den faste årlige tale i begyndelsen af januar om nationens tilstand – *State of the Union*. Forrige gang var nogle dage efter terrorangrebet den 11. september 2001, da præsident Bush forsøgte at berolige amerikanerne og langede ud efter landets fjender, bl.a. i den såkaldte 'ondskabens akse'.

Obamas førnævnte *grand slam* på én enkelt søndags politiske interviewprogrammer skulle ses som hans opfølgning på kongrestalen, og begge dele vidnede om, at han virkelig følte sig trængt. Ellers havde han ikke følt sig nødsaget til at investere den politiske kapital, som de to begivenheder krævede.

Med såvel talen som interviewserien knyttede præsidenten mere end nogensinde tidligere sin politiske fremtid til sundhedsreformen. Lykkes projektet, vil den politiske gevinst strække sig langt videre end dette enkeltområde. Mislykkes det, vil nederlaget tilsvarende række langt videre og kaste en mørk skygge over hele præsidentskabet. Obama vil også på andre områder få svært ved at sætte sin vilje igennem, i hvert fald for en tid.

Hans vanskeligheder blev ikke lettere af, at republikanerne har afvist at samarbejde med Det Hvide Hus. Det gælder først og fremmest om sundhedsreformen, men på alle væsentlige politiske områder har oppositionen foranstaltet en 'afvisningsfront' i håb om, at Obama løber ind i så mange politiske nederlag, at han svækkes afgørende.

Det spiller i denne forbindelse en vigtig rolle, at det republikanske parti er blevet radikaliseret i forhold til årene under den nuværende præsidents demokratiske forgænger Bill Clinton. Pragmatikerne er nu i mindretal i kongresgrupperne, og det gør modstanden mod Obama mere hård og uforsonlig.

Fra flere sider i sit eget parti opfordres præsidenten til tilsvarende at sætte hårdt mod hårdt og benytte en ideologisk skarpere tilgang. Problemet er blot, at en sådan linje vil være i modstrid med Obamas centrale valglofte om at bringe polariseringen i amerikansk politik til ophør

MICHAEL EHRENREICH

og skabe løsninger på tværs af partiskellene.

Udfaldet af det store slag om sundhedsreformen var på tidspunktet for udarbejdelsen af denne artikel helt åbent. I en bredere forstand vil resultatet afgøre, hvorvidt Obama formår at træde i karakter som præsident. Han skabte som kandidat en politisk bevægelse, der slog verden med beundring og mange steder fremkaldte håb om, at rimelighed og moderation igen kunne komme på mode og slå porten op til en ny tid.

Men én ting er at kunne begejstre og få vælgerne med sig. Noget andet er at kunne omsætte denne opbakning til den autoritet og de politiske alliancer, der er nødvendige for at kunne sætte sin vilje igennem i Washingtons hektiske og interesseprægede miljø, hvor altting handler om politik året rundt. Også om søndagen.

Michael Ehrenreich er medredaktør på Kristeligt Dagblad og udenrigspolitisk kommentator. Han er tidligere udlands-korrespondent i Washington.